

Kunnskapsdepartementet

Dato: 23.09.2021

Arkiv: 25

Høringsuttalelse på Gjennomføring av Tilgjengelighetsdirektivet (direktiv (EU) 2019/882)

Norsk Ergoterapeutforbund, Ergoterapeutene, ønsker å gi innspill til forslag på hvordan tilgjengelighetsdirektivet skal innlemmes i norsk lov.

Innledende kommentarer

Tilgjengelighetsdirektivet omhandler kun to av 33 artikler i FN-konvensjonen om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) som skal sikre bedre tilgang til samfunnet for personer med funksjonsnedsettelse. Ergoterapeutene mener dette er en forsiktig begynnelse, men registrerer at Stortinget ikke tar funksjonshemmedes rettigheter på alvor og innlemmer CRPD i menneskerettighetslovgivningen.

Ved å ratifisere konvensjonen i 2013 er Norge politisk forpliktet til å følge konvensjonen. Likevel stemte Stortinget 9.mars 2021 imot å inkorporere CRPD i menneskerettighetsloven, på linje med de øvrige diskrimineringskonvensjonene, for å sikre at CRPD får forrang dersom det er motstrid mellom CRPD og norsk lov. Uten innlemmelse i menneskerettighetslovgivningen, har funksjonshemmede lavere status enn barn, kvinner og etniske minoriteter. Forslaget ble nedstemt med begrunnelsen at eksisterende lovgivning er tilpasset CRPD og at det norske lovverket på de fleste områder allerede oppfyller forpliktelsene i konvensjonen. Ergoterapeutene er ikke enig i denne vurderingen. Det fremlagte forslag er et skritt på veien, men for svakt til å sikre funksjonshemmede reelt likeverd og likestilling for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Tilgjengelighetsdirektivet er for smalt

CRPD artikkel 9, som omhandler tilgjengelighet, pålegger konvensjonspartene å sikre at mennesker med funksjonsnedsettelser, på lik linje med alle andre, har tilgang til det fysiske miljøet, transport, informasjon og kommunikasjon, herunder informasjons- og

kommunikasjonsteknologi og informasjons- og kommunikasjonssystemer – og til andre tilbud og tjenester som er åpne for eller tilbys allmennheten.

Formålet med Tilgjengelighetsdirektivet er å gi eldre og personer med funksjonsnedsettelse tilgang til varer og tjenester for å kunne bli bedre inkludert i samfunnet og leve et selvstendig liv, men det er bare en del av artikkel 9 i CRPD.

I Stortingets behandling av CRPD inn i menneskerettighetslovgivningen, ble det argumentert med at mye av CRPD var ivaretatt i annen lovgivning. Det er flere eksempler på at dette ikke er tilstrekkelig ivaretatt:

- I plan og bygningsloven ble kravet om tilgjengelighet i bolig svekket i den siste byggtekniske forskriften fra 2017, TEK17.
- Likestillings- og diskrimineringsloven hjemler plikt til universell utforming av fysiske forhold, det vil si bygg og bygde uteområder, IKT og transportmidler (unntatt skip og fly). Plikten omfatter bare virksomheter rettet mot allmennheten. Arbeidsplasser der allmennheten ikke har tilgang, er ikke omfattet av plikten. Departementet skal vurdere om virksomheter skal ha plikt til universell utforming av både fysiske forhold og IKT på arbeidsplassen.
- Plikten til universell utforming gjelder ikke dersom det vil medføre en uforholdsmessig byrde for virksomheten.
- Det er ikke gitt tidsfrister for når eksisterende bygg og transportmidler skal være universelt utformet. Manglende tidsfrister og manglende sanksjoner gjør at funksjonshemmede fortsatt opplever barrierer.

Dette viser at artikkel 9, Tilgjengelighet, ikke er tilstrekkelig hjemlet i norsk lov. Tilgjengelighetsdirektivet ivaretar bare en begrenset del av de barrierer som hindrer funksjonshemmede i å delta i samfunnet på linje med andre.

Artikkel 11 omhandler risikosituasjoner og humanitære nødsituasjoner. Nødmeldetjenesten er i dag ikke fullt ut tilgjengelig for personer med sansetap, evakuering i nødsituasjoner kan mangle evakueringsutstyr og mangelfulle beredskapsplaner som inkluderer funksjonshemmede. Alarmsystemer må ivareta døve eller hørselshemmede.

Universell utforming av varer og tjenester

Departementet foreslår to sektorovergripende forskrifter for universell utforming etter likestillings- og diskrimineringsloven, forskrift om universell utforming av IKT-løsninger og ny forskrift om universell utforming av produkter og tjenester.

Kravene til universell utforming er regulert gjennom en rekke «internasjonalt aksepterte» standarder som skal gjøre nettløsningene tilgjengelige for flest mulig, herunder synshemmede, hørselshemmede og personer med presisjonsvansker.

Hovedprinsippene er: Mulig å oppfatte, anvendelig, forståelig og robusthet. Hovedprinsippene ser bra ut, men det er vanskelig i denne høringen å vurdere om dagens «internasjonalt aksepterte» standarder er tilstrekkelig og dekke ulike gruppers behov. Digitaliseringen av en rekke tjenester, samt automater istedenfor personell, gjør at mange blir funksjonshemmet i møte med omgivelsenes krav. Det er ikke mulig å snu digitaliseringen. Hovedstrategien er å gjøre disse tjenestene tilgjengelige og forståelige, men det vil alltid være noen som faller utenfor. Fysiske løsninger og tilgjengelige ansatte, kan ikke fjernes helt.

Avsluttende kommentarer

Norge er gjennom EØS-avtalen forpliktet til å innlemme de omtalte krav om tilgjengelighet til varer og tjenester i norsk lov. Ergoterapeutene er imidlertid kritisk til Norges håndtering av CRPD og etterspør en helhetlig politikk som tar funksjonshemmedes rettigheter på alvor ved å innlemme CRPD i menneskerettighetsloven. Da først vil funksjonshemmede kunne oppnå reell likestilling.

Med vennlig hilsen

Tove Holst Skyer
Forbundsleder

Solrun Nygård
Seniorrådgiver